

**AMBASADORI ODRŽIVOG
RAZVOJA I ŽIVOTNE SREDINE**

ENVIRONMENTAL AMBASSADORS
FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT

IZVEŠTAJ O RADU

2016

SADRŽAJ

UVODNE NAPOMENE	3
FEE PROGRAMI	4
Eko-škole	4
Eko-paket projekat	4
VIP ekomotivacija projekat.....	8
Ostale aktivnosti u okviru programa Eko-škole.....	12
Mladi eko-reporteri	13
Plava zastava	17
Zeleni ključ.....	18
PROJEKAT ENV.NET	19
ENV.net partnerstvo i sastanci FPA	19
Monitoring odabranih tema nacionalnog zakonodavstva u oblasti zaštite životne sredine u pogledu usklađivanja sa pravnim tekovinama EU.....	19
Razvoj strategije zajedničkog modela ENV.net komunikacije.....	19
Priprema zajedničke pozicije ENV.net-a po ključnim temama iz oblasti životne sredine i aktivan doprinos izradi Izveštaja o napretku	19
Organizovanje socijalnih događaja za podizanja svesti i uključivanje stanovništva tokom međunarodnih dana zaštite životne sredine.....	20
Okrugli stolovi / konferencije organizovane u cilju bolje saradnje između predstavnika OCD i lokalne / nacionalne vlasti.....	20
Finansijska podrška lokalnim organizacijama za podršku aktivnosti vezano za podizanja svesti stanovništva, organizovanje okruglih stolova sa drugim organizacijama civilnog društva i predstavnicima nacionalnih / lokalnih vlasti	20
Organizacija jednog treninga o upravljanju projektima, monitoringu i zagovaranju u procesu približavanja Evropskoj uniji.....	20
Konferencija EnE16.....	21

UVODNE NAPOMENE

Ambasadori održivog razvoja i životne sredine su tokom 2016. godine realizovali sledeće aktivnosti:

1. FEE programi (Eko-škole, Mladi eko-reporteri, Zeleni ključ, Plava zastava)
2. Projekat env.net
3. Konferencija EnE16

U izradi izveštaja učestvovali su sledeći članovi:

Prof. dr Anđelka Mihajlov

dr Nataša Žugić Drakulić

dr Dunja Savić

Aleksandra Mladenović

Milena Tabašević

FEE PROGRAMI

Eko-škole

Nacionalni koordinator programa – Aleksandra Mladenović, asistent koordinatora i rukovodilac projekta Eko-paket – Milena Tabašević

Tokom 2016. godine program Eko-škole bio je podržan od strane Tetra Pak Production i VIP Mobile (odabrane aktivnosti u okviru programa).

Eko-paket projekat

Podrška Tetra Pak Production realizovana je u okviru projekta Eko-paket. Ovaj projekat je prvo pokrenut u Sloveniji pre 10 godina. U Hrvatskoj je pokrenut kao pilot projekat u školskoj 2011/2012. U Srbiji je pokrenut u školskoj 2013/2014 i uspešno je realizovan poslednje četiri godine. Poslednja zemlja iz regiona koja se priključila projektu je Makedonija i to školske 2014/2015 godine.

Eko-paket projekat promoviše pravilno odlaganje upotrebene Tetra Pak ambalaže i odgovorno ponašanje prema životnoj sredini. Cilj projekta je obrazovanje, stvaranje svesti o odgovornom postupanju sa višeslojnom ambalažom i aktivan doprinos dece, učenika, studenata, zaposlenih u školi i šire zajednice u očuvanju životne sredine.

Aktivnosti na projektu su podrazumevale: sakupljanje upotrebene Tetra Pak ambalaže, organizovanje edukativnih radionica u Eko-školama i učestvovanje u Eko-paket kreativnom konkursu (podrazumeva kreiranje "malih umetničkih dela" od upotrebene Tetra Pak ambalaže). Na kraju školske godine kompanija Tetra Pak Production i partneri projekta nagradili su najbolje škole i najkreativnije učenike, decu i studente vrednim nagradama.

Pripreme i dogovori za Eko-paket akciju u 2016. godini započeti su novembra 2015. godine. Početkom 2016. godine napravljeni su promotivni poster i uputstvo za novi ciklus. Učesnici kreativnog konkursa su mogli da šalju skulpture od upotrebene Tetra Pak ambalaže na temu LETNJE OLIMPIJSKE IGRE U BRAZILU u okviru svih uzrasnih kategorija, dok su učesnici najstarije uzrasne kategorije mogli da šalju i postere, slike i video zapise na temu RECIKLAŽA UPOTREBLJENE TETRA PAK AMBALAŽE. Eko-škole su bile zadovoljne temom konkursa, što je primećeno kroz kreativnost radova, posebno u mlađim uzrasnim kategorijama. Eko-školama je u januaru 2016. godine poslato obaveštenje o novom ciklusu projekta. Nakon objavljivanja informacije o akciji i prijavljivanja ustanova, Eko-školama su poslani paketi sa Eko-paket kesama, do kraja akcije je dostavljeno ukupno 1050 Eko-paket kesa.

U drugoj polovini januara 2016. godine otvorena je Eko-paket Facebook stranica, gde su prikazivane i deljene vesti vezane za aktivnosti u okviru projekta i programa Eko-škole. Pored navedene stranice, informacije o projektu su se redovno objavljivale i na veb-sajtu AOR i na ostalim stranicama na

društvenim mrežama. Veliko povećanje u broju pratilica i broju pregleda na Eko-paket Facebook stranici je zabeleženo tokom maja 2016. godine, kada je organizovano on-lajn glasanje.

Od 63 ustanove koje su bile uključene u međunarodni program Eko-škole u toku trajanja akcije, 45 je učestvovalo u Eko-paket projektu. Na **Eko-paket kreativnom konkursu** pristiglo je preko 1000 radova iz 32 ustanove, a prihvaćeno je 799 radova, 174 grupnih i 625 pojedinačnih. Najveći broj ustanova poslao je radove u obe kategorije. Početkom maja, pregledani su svi radovi i napravljena je selekcija od 76 radova koji su ušli u uži izbor (38 pojedinačnih i 38 grupnih). U uži izbor su ušli radovi iz svih Eko-škola koje su učestvovale u kreativnom konkursu. Radovi koji su ušli u uži izbor uneti su u katalog i prosleđeni su članovima žirija na ocenjivanje (predstavnici AORŽS i Tetra Pak Production). Dodatno pripremljene su i fotografije radova za on-lajn glasanje. Glasanje je prvo započeto na Eko-paket Facebook stranici, a zatim je nastavljeno na veb-sajtu Exposure. Rezultati on-lajn glasanja predstavljali su petog člana žirija, odnosno rezultati su sabrani sa ocenama članova žirija.

U skladu sa sugestijama Eko-školskih koordinatora adaptirane su uzrasne kategorije za Eko-paket kreativni konkurs, ali nije uvedena još jedna (četvrta) uzrasna kategorija. Zbog velikog povećanja broja osnovnih škola u programu Eko-škola i malog povećanja broja predškolskih ustanova, deca predškolskih ustanova delila su najmlađu uzrasnu kategoriju sa učenicima mlađih razreda osnovnih škola (predškolski uzrast i učenici od 1. do 3. razreda osnovnih škola). Drugu uzrasnu kategoriju na kreativnom konkursu su predstavljali učenici od 4. do 8. razreda osnovnih škola. Učenici srednjih škola i studenti su izdvojeni kao najstarija uzrasna kategorija.

Svečana dodela priznanja za Eko-paket projekat organizovana je 26. maja 2016. godine u Press centru UNS. Za svečanu ceremoniju pripremljene su diplome svim učesnicima konkursa sa nagrađenim radovima, pripremljene su zahvalnice mentorima pobedničkih radova, zahvalnice svim ustanovama koje su učestvovale u konkursu, kao i promotivni poster i „čekovi“ školama sa najboljim grupnim radovima. Tokom ceremonije, pobednicima u kategoriji pojedinačnih radova uručene su nagrade. Na svečanoj ceremoniji dodeljene su nagrade za osvojeno drugo mesto (trenerke i lopte), kao i nagrade za osvojeno treće mesto (badminton i majice), kao i nagrade mentorima koji su imali najveći broj prijavljenih radova (vaučeri za kupovinu sportske opreme u iznosu od 10.000,00 dinara). U dogovoru sa mentorima, učesnicima koji su osvojili prva mesta u kategoriji pojedinačnih radova (bicikl) nagrade su isporučene naknadno. Nagrade za najbolje grupne radove u iznosu od 100.000,00 dinara dodeljene su školama nakon svečane ceremonije. Glavne nagrade su iskorišćene za kupovinu sportske i/ili rekreativne opreme u zavisnosti od potreba Eko-škola. 10 ustanova koje su se najviše istakle u on-lajn glasanju osvojile su sadnice u iznosu od 9.000,00 dinara koje su isporučene početkom školske 2016/2017 godine.

Uručivanje priznanja za Eko-paket kreativni konkurs 2016. godine

Ambasadori održivog razvoja i životne sredine od 2016. godine preuzeli su realizovanje **radionica o reciklaži upotrebijene Tetra Pak ambalaže**. Edukativne Tetra Pak radionice o reciklaži održale su Aleksandra Mladenović, nacionalni koordinator programa Eko-škole i Milena Tabašević, rukovodilac Eko-paket projekta u 15 osnovnih i srednjih Eko-škola koje do sada nisu učestvovala u ovoj aktivnosti. Tokom februara započeti su dogovori za sprovođenje edukativnih Tetra Pak radionica o reciklaži i sredinom marta napravljen je detaljan plan sprovođenja radionica. Najveće interesovanje za radionice pokazali su učenici mlađih razreda osnovnih škola. Na radionicama je prisustvovalo 444 učenika. Nakon održanih radionica urađena je evaluacija i radionice su ocenjene najvišim ocenama.

Tokom trajanja konkursa u okviru projekta Eko-paket, Eko-škole su merile količine prikupljene ambalaže od februara do aprila 2016. godine. Podaci o količini su dostavljeni nakon završetka projekta i nismo uspeli do kraja školske godine da povežemo škole sa reciklerima. Nekoliko Eko-škola koje su prikupile veće količine htela su da prodaju prikupljenu ambalažu, međutim škole nisu naišle na zainteresovanost od strane reciklera. Dobru saradnju sa javnim komunalnim preduzećima i reciklerima imale su Eko-škole iz Gornjeg Milanovca, Čajetine i Čačka. Sve Eko-škole iz Gornjeg Milanovca predale su prikupljenu upotrebijenu Tetra Pak ambalažu firmi FEPLO iz Čačka, koja im je obezbedila eko-ploče.

Nakon završetka Eko-paket akcije i realizovanih radionica, napravljena je evaluacija koja se odnosi na unapređenje Eko-paket projekta, količina prikupljene upotrebijene Tetra Pak ambalaže, saradnju sa reciklerima, sakupljanja ostalih vrsta ambalažnog otpada i realizaciju radionica o reciklaži. Od 33 ustanove koje su odgovorile na upitnik, 11 ustanova kao predlog za unapređenje projekta navodi organizovanje odnošenja upotrebijene Tetra Pak ambalaže, zbog nemogućnosti povezivanja sa reciklerima. Predloženo je organizovanje mreže i povezivanje ustanova, kako bi se upotrebijena Tetra Pak ambalaža preuzimala češće, kao i dostavljanje kanti i kontejnera za sakupljanje ove vrste ambalažnog otpada. U toku trajanja Eko-paket akcije sakupljeno je 3700,8 kg upotrebijene Tetra Pak ambalaže, najveću količinu je prikupio vrtić „1001 radost“ iz Beograda, koji sakuplja ovu vrstu ambalaže tokom cele godine. Pored ove ustanove još 10 Eko-škola sakuplja upotrebijenu Tetra Pak ambalažu tokom cele godine. Ustanove su navele JKP i reciklere kojima su predali upotrebijenu Tetra Pak ambalažu, ali nekoliko ustanova nije sigurno da li je ambalaža pravilno odložena ili je odložena sa ostalim vrstama otpada.

Kao i 2015. godine na konkurs je pristigao veliki broj radova iz ustanova koje nisu uključene u međunarodni program Eko-škole, što pokazuje da je projekat prepoznat na nacionalnom nivou i da je interesovanje ustanova veliko da se priključe projektu.

U organizaciji Saveza učitelja Srbije održana je akreditovana konferencija **XXX Sabor učitelja Srbije** 18. i 19. juna u Beogradu. Na konferenciji, na plenarnom delu izlaganja, predstavljen je međunarodni program Eko-škole i Eko-paket projekat. Milena Tabašević, asistent nacionalnog koordinatora za međunarodni program Eko-škole, upoznala je prisutne sa programom Eko-škole i obaveznih 7 eko-školskih koraka. Učesnici konferencije su pokazali veliko interesovanje za Eko-paket projekat koji je predstavljen na kraju prezentacije.

[Predstavljanje programa Eko-škole i Eko-paket projekta na XXX Saboru učitelja Srbije](#)

[Generalna skupština FEE i Međunarodna konferencija o obrazovanju za održivi razvoj u Ahmedabadu](#)

Projekat Eko-paket i FEE aktivnosti u Srbiji predstavljeni su na **Generalnoj skupštini FEE (Fondacije za obrazovanje o zaštiti životne sredine) i Međunarodnoj konferenciji o obrazovanju za održivi razvoj u Ahmedabadu (Indija)** 15. i 16. septembra 2016. godine. Ovim dokađajima je prisustvovala počasna predsednica AORŽS Prof. dr Anđelka Mihajlov. Srbija je bila jedna od 75 zemalja u kojima se sprovode FEE programi, čiji predstavnik je bio prisutan. Domaćin je bila organizacija iz Indije, *Centre for Environment Education (CEE)*.

Nakon sednice Generalne skupštine, od 16. do 18. septembra održana je Konferencija "Obrazovanje za održivi razvoj" (Education for Sustainable Development (ESD) for Transforming Education for Children and Youth). Prof. dr Anđelka Mihajlov predstavila je dostignuća Eko-paket projekta u Srbiji i regionu kroz izlaganje: Education for Sustainable Development in practice: Eco-Package program in Serbia and SEE region. Prezentacija je dostupna preko linka: <http://ambassadors-env.com/en/files/Prof-Mihajlov-presentation-India-2016.pdf>.

Godišnji sastanak ekoškolskih koordinatora održan je u Paraćinu u Tehnološkoj školi 9. novembra 2016. godine. Sastanku su, pored koordinatora, prisustvovali direktori Eko-škola i predstavnici lokalnih zajednica u kojima se Eko-škole nalaze. Održana je i ceremonija dodele Zelenih zastava i ekosertifikata vaspitno-obrazovnim ustanovama koje su u školskoj 2015/2016. godini obnovile, odnosno stekle prvi put status Eko-škole. Na sastanku je predstavljen Eko-paket projekat. Pojedine Eko-škole su imale priliku da predstave svoje dosadašnje akcije i dostignuća i sve Eko-škole su navele Eko-paket projekat kao veliki doprinos u motivaciji učenika i sprovođenju ekoškolskih aktivnosti.

Sastanak koordinatora međunarodnog programa Eko-škole
2016. godine

2016. godina predstavlja najuspešnije godinu sprovođenja Eko-paket projekta u Srbiji. Realizovano je manje radionica u odnosu na prethodnu godinu (8 radionica manje), ali je ovu aktivnost od početka 2016. godine preuzelo udruženje AOR i napravljeni su planovi za sprovođenje radionica tokom 2016/2017 školske godine kako bi veći broj ustanova bio obuhvaćen. Godinu je obeležio veći odziv Eko-škola, veći broj pristiglih radova i prvi put su prikupljeni podaci o količini sakupljene Tetra Pak ambalaže u Eko-školama. Realizovane su različite aktivnosti kako bi se povećala vidljivost projekta, napravljena je Facebook stranica koja se redovno ažurira, prate se objave u medijima (pre svega on-lajn mediji). Tokom on-lajn glasanja postignuta je vidljivost preko 180000 pregleda.

VIP ekomotivacija projekat

U periodu januar-jul (avgust) 2016. godine, nastavljene su aktivnosti na projektu „VIP Ekomotivacija“, koji je započet aprila 2015. godine. U okviru međunarodnog programa Eko-škole realizovano je obeležavanje po jednog Eko-dana svakog meseca, Eko-bašte za predškolekse ustanove. U projektu je učestvovalo 45 obrazovno-vaspitnih ustanova uključenih u program Eko-škole (oko 25.000 učenika i studenata i preko 2200 nastavnika).

Projekat je tokom 2016. godine realizovan kroz četiri aktivnosti:

- Koordinacija i evaluacija projekta „Eko-motivacija“ u okviru programa Mladi Eko-reporteri i Eko-škole
- Promocija projekta "Eko-motivacija" u okviru programa Mladi Eko-reporteri i Eko-škole
- "Eko-motivisani dani" u projektu "Eko-motivacija"
- Eko-bašte u predškolskim ustanovama

- Eko-kviz (kVIPz)

Koordinaciju i realizaciju aktivnosti, kao i praćenje napretka tokom realizacije pojedinih faza projekta, pratio je tim Ambasadora održivog razvoja i životne sredine: Milena Tabašević, nacionalni koordinator programa Mladi Eko-reporteri (8 meseci tokom 2016. godine plaćeni angažman), Aleksandra Mladenović, nacionalni koordinator programa Eko-škole (8 meseci tokom 2016. godine plaćeni angažman) i prof. dr Anđelka Mihajlov, nacionalni mentor FEE programa u Srbiji (neplaćeni angažman, sopstveni doprinos projektu). Nacionalni koordinatori programa su tokom 2016. godine imale zaduženja da planiraju realizaciju aktivnosti, prate napredak realizacije pojedinih faza, redovno izveštavaju i priprema finansijske izveštaje o utrošenim sredstvima. Koordinacija je vršena iz poslovnog prostora koji je Udruženje koristilo (kancelarijski prostor, korišćenje računara, telefona, štampanje...što je predstavljalo sopstveni doprinos projektu).

Posebna pažnja i deo sredstva projekta bili su opredeljeni za promotivne aktivnosti. Konkretno aktivnosti na promociji usaglašavane su između Nacionalnog operatera programa Eko-škole i Vip mobile d.o.o., a tokom 2016. godine veliki doprinos dala je i PR agencija čiji su predstavnici pratili događaje, usmeravali saopštenja za medije i delimično pratili objave u medijima prema ključnim rečima (Ekomotivacija, VIP Mobile, Eko-škole...).

Aktivnosti promocije obuhvatale su sledeće pod-aktivnosti:

- priprema i izrada promotivnog materijala, pre svega postera za konkurse nacionalnog takmičenja VIP Eko-reporteri
- objavljivanje i promocija radova na društvenim mrežama, veb-sajtovima udruženja, škola i lokalnih zajednica (posebno je bilo značajno gostovanje predstavnika Ambasadora održivog razvoja i životne sredine na TV Kopernikus, Studiju B i TV Happy, koje je organizovano u dogovoru i uz pomoć VIP Mobile i PR Agencije)

Obeležavanje Eko-dana realizovano je prema unapred predviđenom planu za eko-dane za koje su Eko-školama poslate pripreme. Za ovu aktivnost prijavilo se 45 Eko-škola. Osim konkretnih aktivnosti u kojima su učestvovali i predstavnici lokalne zajednice i mediji (za šta su Eko-škole dobijale posebne poene), na promenljivom panou koji je deo ekoškolskih aktivnosti u svakoj Eko-školi, postavljani su radovi i informacije za svaku tematsku oblast. Jedna od vodećih ideja je bila da se šira zajednica uključi u sagledavanje problema u lokalnoj životnoj sredini, što je u potpunosti ispunjeno, jer su sve Eko-škole obeležavanje eko-dana realizovale sa odgovarajućim predstavnicima institucija, ustanova, nevladinih organizacija i lokalne samouprave. Eko-škole su se trudile da sve eko-dane koje su obeležavale predstave i medijima i bile su uglavnom uspešne. Osim predviđenih, mnoge Eko-škole su obeležavale i dodatne Eko-dane, što im je takođe donosilo dodatne poene za dodatno angažovanje.

U okviru ove aktivnosti realizovane su sledeće pod-aktivnosti:

- Priprema materijala za radionice, za odabrane oblasti zaštite životne sredine, prilagođeno uzrastu od predškolskog do visokoškolskog
- Dostava materijala za radionice za sve škole
- Realizacija radionica i izveštavanje

Projektom su bili predviđeni sledeći Eko-dani u 2016. godini:

- 26. januar (utorak, 2016.) – Svetski dan obrazovanja iz oblasti životne sredine – u saradnji sa lokalnom zajednicom i to najrazličitijim strukama, ne isključivo koje se bave zaštitom životne sredine, organizovana su predavanja i tribine, kako bi se istakla interdisciplinarnost oblasti zaštita životne sredine i mogućnost povezivanja sa različitim strukturama i strukama. Nacionalni operater je na poziv Eko-škole „Vuk Karadžić“ iz Surčina predstavio ostale FEE programe prisutnim učenicima, predstavnicima opštine, komunalnog preduzeća i medijima, promovišući programe obrazovanja o životnoj sredini. Gosti tog dana Eko-školama bili su i komunalna policija, opštinski inspektori, predstavnici kulturnih ustanova, sportskih institucija, lokalnih preduzeća, što je bio dobar povod da se Eko-škole povežu i ostvare konkretna partnerstva oko akcija vezanih za unapređenje kvaliteta neposredne životne Eko-škole.

- 14. februar (nedelja, 2016., obeležen 12. ili 15.02.2016.) – Svetski dan štednje energije – Nacionalni operater je dostavio smernice za predavanje o korišćenju energije, uštedi i obnovljivim izvorima, njihovom značaju i mogućnostima primene kod nas. Ovaj dan je uglavnom u Eko-školama bio obeležen mini-kampanjama za uštedu električne energije, deca i učenici su crtali i pisali parole za štednju energije i postavljali po prostorijama gde su utičnice, prekidači, uređaji.

- 22. mart (utorak, 2016.) – Svetski dan voda - Nastavici i profesori su, u skladu sa smernicama dobijenim od Nacionalnog operatera, upoznali decu i učenike sa vodnim resursima koji su karakteristični za lokalnu zajednicu, o pojmovima „zaštita voda“ i „zaštita od voda“ i potrebi očuvanja i štednje ovog resursa. Mlađi uzrasti su crtali, a stariji pisali rečenice na karticama šta za njih znači voda. Kartice su nakon realizovane aktivnosti bile prikazane na panou Eko-škole.

- 22. april (petak, 2016.) – Svetski dan planete Zemlje – Ovaj dan su mnoge Eko-škole opredelile kao „projektni dan“ u skladu sa koracima programa Eko-škole. Toga dana je cela škola bila posvećena pojmovima iz zaštite životne sredine, na svim časovima je dan bio obeležen u skladu sa nastavnim planom i programom, a dodatno su škole organizovale manifestacije, kao što su izložbe radova, pozorišne predstave, posete lokalnim izletištim, parkovima, ili institucijama. Osim toga, predavanja su bila koncipirana da se deci ukaže na značaj reciklaže, očuvanje prirodnih resursa i zaštite životne sredine. Eko-škole su u obeležavanje ovog dana u velikom procentu uključile i lokalne samouprave i institucije lokalne zajednice, što ima potencijal da preraste u tradicionalno obeležavanje i dan za konkretne zajedničke akcije.

- 22. maj (ovaj dan je obeležen 20. ili 23. maja) – Međunarodni dan biodiverziteta – Ovaj dan je uglavnom obeležavan u prirodi, školskom dvorištu ili poseti obližnjem zaštićenom području. Saradnja je ostvarena i sa Zavodom za zaštitu prirode Srbije i WWF, pa su Eko-škole iz Niša i Beograda imale goste-predavače iz ovih institucija, koji su govorili o zaštićenim vrstama, područjima i merama zaštite ugroženih vrsta. Deca su slikala ili pisala o vrstama i staništima u svom okruženju i radovi su bili prikazani na panou Eko-škole. U saradnji sa VIP Mobile, organizovana je masovna akcija izrade hranilica za vrapce i druge ptice, u kojoj su učestvovalе sve Eko-škole uključene u ovu aktivnost obeležavanja Eko-dana. Predstavnici VIP Mobile su zajedno sa učenicima osnovne škole „Drinka Pavlović“ i Nacionalnim operaterom ispratili pravljenje hranilica za ptice i njihovo postavljanje, o čemu je bila predata i objava medijima.

Planiranje izrade bašti i nabavka semena/sadnica lekovitog i drugog bilja realizovani su u predškolskim ustanovama i školama za osnovno i srednje obrazovanje sa domom učenika, a koordinacija je vršena od strane stručnog tima Nacionalnog operatera, uz saradnju i u skladu sa

potrebama, a na osnovu preporuke ekoškolskog odbora u predškolskim ustanovama/ŠOSO koje su uključene u program. Materijali i ostala oprema za izradu bašti obezbeđeni su u okviru planiranog budžeta. Za održavanje bašte bio je odgovoran tim Eko-škole, o čemu su izveštavali redovno do kraja projektnog perioda.

Eko-bašte su formirane u aprilu, kao deo aktivnosti obeležavanja Svetskog dana planete Zemlje, 22.04.2016. godine. Neke od Eko-škola su iskoristile ovaj dan kao projektni u okviru programa Eko-škole i obeležile radno i sa dodatnim aktivnostima u koje su bili uključeni ceo kolektiv, roditelji i lokalna zajednica. Nakon konsultacija sa ovim vaspitno-obrazovnim ustanovama, nabavljene su sadnice lekovitog bilja, ruža i cvetnica, žardinjere i saksije, kao i đubrivo i sve je dostavljeno na adrese sledećih ustanova: „Suncokreti“ (Vladimirci), „Vila“ (Vrdnik), „Sunce“ (Gornji Milanovac), „Pčelica“ (Šetonje), International nursery and primary school (Beograd), „1001 radost“ (Beograd), ŠOSO (Umka) i ŠOSO (Sombor). Akcija sadnje lekovitog bilja u vrtiću „1001 radost“ obavljena je baš na Dan planete Zemlje, uz učešće dece, vaspitača, roditelja i predstavnika VIP Mobile d.o.o., uz stručnu pomoć predstavnika Instituta za biološka istraživanja „Siniša Stanković“. Sve ustanove su zajedno sa decom i vaspitačima pratile rast i napredak svoje eko-bašte i osim izveštavanja organizovale su i druge prigodne događaje u svojim eko-baštama. Eko-baštama je u potpunosti realizovana ideja i ispunjen cilj da one budu još jedan podstrek i početak brige za svoje okruženje i da se primeri ovakve prakse prenesu na ostale ustanove i institucije u lokalnoj zajednici. Vaspitači su deci dok su formirali svoje Eko-bašte održali prigodna predavanja o značaju lekovitog bilja i cvetnica uopšte u gradskim sredinama, posebno sa aspekta polinacije i polinatora. Dobijene su čvrste garancije vrtića i ŠOSO da će u narednom periodu osvežavati, održavati i obnavljati sopstvenim sredstvima i radom ove Eko-bašte.

Ideja za **Eko-kviz** došla je iz Slovenije gde se program Eko-škole realizuje već više od 15 godina i gde se organizuju različiti projekti i aktivnosti za Eko-škole koje su u programu. Eko-kviz je u prilagođen uslovima u Srbiji, a pitanja za učenike osnovnih Eko-škola sastavljali su, pod mentorstvom nastavnika i profesora, učenici srednjih i visokih škola uključenih u program, za šta su dobijani dodatni poeni. Kviz je organizovan tako što se vršilo popunjavanje on-line testa za određeno vreme. Svi učesnici su mogli videti na sajtu svoj plasman jedan dan nakon takmičenja. Od 40 pitanja pripremljenih za javni kviz, 30 je objavljeno u javnom kvizu. Pitanja za zvanični kviz pripremili su učenici srednjih i visokih škola uključenih u program Eko-škole. Pitanja su stigla iz: VTŠSS iz Arandjelovca, Geodetske škole iz Beograda, Karlovačke gimnazije iz Sremskih Karlovaca i srednje škole „Dragačevo“ iz Guče. Stiglo je preko 100 pitanja i napravljena je selekcija najboljih koji su prosleđeni nastavnicima osnovne škole na proveru i korekturu. Pitanja su obezbeđena i za zvanični kviz i za „live kviz“.

U toku januara 2016. godine izmenjena su pitanja za zvanični kviz. Kviz je testiran više puta, radi provere pitanja i registracije korisnika. Svim osnovnim školama koje su se prijavile za učešće u Vip Eko kvizu poslato je obaveštenje oko registracije. Nakon registracije korisnika, admin aplikacije je odobravao korisnike kako bi svi mogli da pristupe zvaničnom kvizu.

22. januara održan je prvi krug Vip Eko kviza. Svaku školu je predstavljao tročlani tim, sa po jednim predstavnikom 6., 7. i 8. razreda. U on-line kvizu takmičilo se 78 učenika iz 26 osnovnih škola. Rezultati kviza objavljeni su jedan dan nakon takmičenja na sajtu udruženja AOR, a svim prijavljenim školama je poslata excel tabela sa rezultatima koji su eksportovani iz aplikacije. Većina škola koje su

učestovale u Vip Eko Kvizu objavile su informaciju o učešću na veb-sajtovima škola i na društvenim mrežama, dok OŠ koje su se plasirale u drugi krug, objavile su svoj uspeh i u lokalnim medijima.

Drugi krug Vip Eko Kviza („uživo kviz“) za prvih 5 plasiranih ekipa održan je 24. februara 2016. od 14h u Savremenoj gimnaziji u Beogradu. „Live kviz“ nije bio predviđen projektom, ali se došlo na ideju da bi bilo dobro za učenike da se okupe i da uživo odgovaraju na pitanja. Pet pobjedničkih ekipa je učestvovalo u kvizu uživo, koji je bio organizovan u saradnji sa Savremenom gimnazijom iz Beograda.

Za drugi krug Vip Eko Kviza korišćena je platforma Kahoot. Izabrana su pitanja koja su pripremili učenici i studenti srednjih i visokih škola uključenih u međunarodni program Eko-škole. Izabrana pitanja su uneta u platformu. Za voditelja kviza angažovan je glumac Ivan Zekić. Sve ekipe su pokazale izvanredno znanje, na 30 pitanja odgovorili su sa 88% tačnosti i time pokazale da su se zaslužno plasirale u drugi krug kviza. Na kvizu su učestovale osnovne škole: „Dimitrije Tucović“ iz Čajetine, „Branko Miljković“ iz Niša, „Petar Leković“ iz Požege, „Sveti Sava“ iz Gornjeg Milanovca i „Drinka Pavlović“ iz Beograda koja je osvojila prvo mesto.

U dogovoru sa Vip mobile, svim učesnicima kviza obezbeđene su nagrade, tablet za osvojeno prvo mesto, eksterni hard disk za osvojeno drugo mesto, USB flash memorija od 16GB za osvojeno treće mesto i USB flash memorija od 8GB za osvojeno četvrto i peto mesto. Nagrade su obezbeđene i za učenike i za mentore ekipa. Učesnicima je obezbeđeno poslužnje, a nakon kviza učesnici su imali priliku da se upoznaju sa prostorom i radom Savremene gimnazije.

Ostale aktivnosti u okviru programa Eko-škole

Na poziv FEE organizacije iz Crne Gore („Montecep“), u oktibru 2016. godine, nacionalni koordinator programa Eko-škole u Srbiji, Aleksandra Mladenović, zajedno sa ekoškolskim koordinatorima iz o.š. „Drinka Pavlović“ iz Beograda, Geodetske škole iz Beograda i vrtića „Pčelica“ iz Šetonje, kao i učenicima Geodetske škole, imali su priliku da prezentuju svoj rad, kao primer dobre prakse. U Crnoj Gori program Eko-škole nije bio do sada aktivan, ali od septembra 2016. godine republički Zavod za školstvo preuzeo je rukovođenje ovim programom. Uključeno je 30 pilot škola, a cilj je da se kroz nacionalni obrazovni sistem uključe sve vaspitno-obrazovne ustanove u Crnoj Gori. Sastanku je prisustvovala i međunarodna direktorka programa Eko-škole gospođa Brid Koneli.

Redovna komunikacija sa međunarodnim direktorom programa vršena je tokom cele godine, po potrebi. Nacionalni koordinator programa Eko-škole u Srbiji Aleksandra Mladenović, **NOM Eco-schools 2016**, prisustvovala je sastanku svih nacionalnih operatera, koji je održan od 30. oktobra do 2. novembra u Johanesburgu, JAR. Glavna tema ovogodišnjeg sastanka bila je povezivanje ekoškolskih tema i koraka sa Ciljevima održivog razvoja. Takođe, velika pažnja je posvećena i boljem umrežavanju samih Eko-škola iz različitih delova sveta i zajednički projekti.

Ambasadori održivog razvoja i životne sredine bili su gosti i predavači, predstavili programe obrazovanja o životnoj sredini i posebno program Eko-škole i projekat Eko-paket, u „Kreativnoj zoni“, na novosadskom Spensu, 15. i 16. decembra 2016. godine u organizaciji Inter Arta. Program su predstavile dve Eko-škole: osnovna škola „Vuk Karadžić“ iz Surčina, obnovili status 2016. godine i Eko-škola srednja stručna Geodetska iz Beograda, stekli status 2016. Veliki značaj ovakvih prezentacija je

u promociji programa i projekta Eko-paket, ali i u uspostavljanju veza i širenja mreže ustanova i institucija posvećenih održivom razvoju i zaštiti životne sredine.

Ambasadori održivog razvoja i životne sredine su 22. decembra 2016. godine organizovali dodelu Eko-sertifikata i Zelene zastave Geodetskoj školi u Beogradu, koje je dodelio Goran Trivan, gradski sekretar za zaštitu životne sredine Grada Beograda, u prisustvu učenika, nastavnika, ali i brojnih pratilaca i saradnika Geodetske škole, iz Privredne komore Beograda, Zvezdara Teatra, Sporstkog centra Olimp, Gradske bolnice, nevladinih organizacija i gradske opštine Zvezdara. Svečanoj dodeli prethodilo je predstavljanje učenika prvog razreda ove škole svih dostignuća koja je ova škola uspeła da ostvari u proteklih godinu i po dana, počev od obeležavanja eko-dana, preko humanitarnih akcija, pravljenja hranilica i kućica za ptice, učešća u Eko-paket aktivnostima, prenošenja znanja mlađim „kolegama“ iz osnovnih škola, do velikog projekta koji je iniciran od strane samih učenika- mapiranje divljih deponija u Zvezdarskoj šumi.

Mladi eko-reporteri

Nacionalni koordinator programa – Milena Tabašević

Međunarodni program Mladi Eko-reporteri (*Young Reporters for the Environment – YRE*) predstavlja mrežu mladih koji edukuju javnost o održivom razvoju angažovanjem u kreativnom eko-novinarstvu. Koordinisan od strane Fondacije za obrazovanje o zaštiti životne sredine (*Foundation for Environmental Education - FEE*), YRE program se u Srbiji realizuje od 2013. godine.

Kroz program Mladi Eko-reporteri učesnici od 11-21 godine istražuju pitanja i probleme zaštite životne sredine i izveštavaju o njima kroz pisani, fotografski ili video zapis, predlažući rešenja kad god je moguće. Program se realizuje u dva nivoa – takmičenja na nacionalnom i međunarodnom nivou i to u tri kategorije: članak, fotografija i video. Učesnici se dele u 3 uzrasne kategorije: od 11 do 14 godina, od 15 do 18 godina i najstarija uzrasna kategorija od 19 do 21 godine. Prvoplasirani radovi sa nacionalnog takmičenja se prosleđuju međunarodnom žiriju i rezultati međunarodnog takmičenja se objavljuju do 5. juna kada se obeležava Svetski dan zaštite životne sredine.

Početkom 2016. godine završen je prevod je i adaptacija **YRE Priručnika za učenike, studente i mentore**: (<http://feeserbia.com/wp-content/uploads/2016/12/Mladi-Eko-reporteri-Prirucnik.pdf>). U priručniku je prikazan istorijat programa, dati su saveti i smernice za pripremu reportaža, kao i saveti za povezivanje YRE programa sa nastavnim planom. Krajem 2016. urađena je revizija Priručnika za nacionalni konkurs 2017. godine.

Od 25. februara do 27. februara 2016. godine, Milena Tabašević – koordinator YRE programa u Srbiji učestvovala je na **sastanku nacionalnih operatera međunarodnog programa Mladi Eko-reporteri u Glazgovu** (Škotska). Sastanku je prisustvalo preko 30 predstavnika iz 23 zemlje. Sastanak je organizovalo udruženje *Keep Scotland Beautiful – KSB*, nacionalni operater programa u Škotskoj. Na dvodnevnom sastanku nacionalni operateri su razmenjivali iskustva, ideje i savete. Fokus sastanka bio je povezivanje YRE programa sa nastavnim planom, kao i uspostavljanje saradnje među zemljama. U 2016. godini započeta je pilot faza za sprovođenje nove kategorije u okviru programa – kategorija međunarodne saradnje. Predavanja su održali i predstavnici programa Ujedinjenih nacija za životnu

sredinu (UNEP), kao i predstavnica organizacije *TheGoals.org* koja ima za cilj razvoj platforme za besplatno učenje o UN ciljevima održivog razvoja. Cilj platforme je da mladi razmenjuju iskustva i da bolje razumeju globalne ciljeve održivog razvoja, što je ujedno i cilj programa Mladi Eko-reporteri.

Sastanak nacionalnih operatera međunarodnog programa Mladi Eko-reporteri u Glazgovu

Nacionalni konkurs za 2016. godinu u saradnji sa Vip mobile otvoren je krajem februara i konkurs je trajao do 15. aprila. Na konkurs je pristiglo 164 reportaža iz 34 ustanove/organizacije širom Srbije. Tokom trajanja konkursa odvijala se stalna komunikacija sa eko-reporterima i njihovim mentorima oko pripreme radova u skladu sa metodologijom programa. Na konkurs su prihvaćeni i evidentirani radovi koji su zadovoljavali kriterijume nacionalnog takmičenja. Nakon otvaranja konkursa, veliki broj radova nije bio u potpunosti u skladu sa kriterijumima i autori su dobili smernice i predloge za unapređenje kako bi radovi ušli u selekciju. Najveći broj pristiglih radova je iz ustanova koje su uključene u međunarodni program Eko-škole. Eko-reporteri su mogli da rade pojedinačno ili u grupama, da prijave jedan ili veći broj radova i na takmičenju 2016. godine učestvovalo je ukupno 193 mladih eko-reportera. 43 mentora je usmeravalo učenike i studente u izradi radova. Kao i prethodne godine, najveći broj prijavljenih radova je bio u najmlađoj uzrasnoj kategoriji (od 11-14 godina) sa ukupno 125 radova, dok je najmanji odziv bio u najstarijoj uzrasnoj kategoriji (4 prijavljena rada, jedan u kategoriji članka i 3 u kategoriji fotografije/fotoeseja). Najveće interesovanje eko-reporteri su pokazali za foto-reportaže (82 prijavljena rada), u kategoriji članka prijavljeno je 56 radova i u kategoriji videa 26 radova. Stručni žiri 2016. godine je dobio pojačanje i žiriju se priključila Sandra Dinić Karjuk, organizator i član žirija festivala kratkog podvodnog filma „Nečujno“. Preliminarna selekcija radova je urađena na osnovu ocena ispunjenosti svih zadatih kriterijuma od strane predstavnika udruženja AOR i kompanije Vip mobile. Radovi koji su ušli u uži izbor prosleđeni su u drugi krug evaluacije stručnom žiriju. Na osnovu ocena nacionalnog žirija, među pobedničkim radovima našao se 21 rad i nagrađeno je 36 eko-reportera iz 16 ustanova. Nagrađeno je i 3 mentora, koji su usmeravali i motivisali najveći broj učenika da prijave svoje radove u skladu sa propozicijama konkursa.

Nacionalni operater programa u Srbiji (AOR) je obezbedio prevod na engleski jezik za prvoplasirane radove koji su prosleđeni na međunarodno takmičenje u skladu sa propozicijama programa. Radovi su prijavljeni preko platforme *Podio* i uneti na veb-sajt *Exposure*. Svi prvoplasirani radovi sa nacionalnih takmičenja, koji su učestvovali na međunarodnom takmičenju su dostupni preko veb-sajta: <https://yrecompetition.exposure.co/>. Na **međunarodnom takmičenju 2016. godine** među pobedničkim radovima prvi put se našao i rad iz Srbije. Andrijana Arsić je sa radom „Čiste vode su izvor naših života“ osvojila prvo mesto na međunarodnom takmičenju Mladi Eko-reporteri 2016.

godine u najstarijoj uzrasnoj kategoriji. U članku ona je upozorila na veliku zagađenost kanala Budovar kod Starih Banovaca i da je to svakodnevni prizor učenika na putu do škole. Njena ideja je da se mapiraju zagađena područja Srbije crvenim zastavicama, počevši od kanala Budovar, sa željom da podstakne javnost na njihovo uređenje i sanaciju. Njen članak je objavljen na UNESCO veb-sajtu: <https://en.unesco.org/news/winners-young-reporters-environment-contest-named>.

Tokom i nakon nacionalnog konkursa 2016. pojačana je promocija programa i radova eko-reportera. Ustanovama širom Srbije dostavljani su promotivni poster, a stalna promocija se odvijala na veb-sajtovima i na društvenim mrežama AOR. Program je promovisan preko nacionalnih televizija i radija (3 gostovanja). Zabeležene su objave u lokalnim i nacionalnim medijima, a najveći broj registrovanih objava je bio u onlajn medijima.

U EU info centru 19. septembra 2016. godine u okviru kampanje „Evropa za zelenu Srbiju“, održano je **predavanje „Obrazovanje za održivost“** sa idejom da se učenicima srednjih škola u Beogradu predstave međunarodni programi Mladi Eko-reporteri i Eko-škole. Na predavanju su učestvovali i eko-reporteri sa nacionalnih konkursa 2015. i 2016. godine koji su predstavili lokalne probleme koje su zabeležili u životnoj sredini kao i predloge za njihovo rešavanje. Radove su predstavili Ljubica Ognjenović iz OŠ „Simeon Aranicki“ iz Stare Pazove, Nikola Kuzmanović iz Savremene gimnazije iz Beograda, Jovan Živković iz MTŠ „14. oktobar“ iz Kraljeva, Nevena Maksimović sa Biološkog fakulteta i eko-reporteri Geodetske tehničke škole iz Beograda. Svoj rad je predstavila i Andrijana Arsić, pobednica međunarodnog takmičenja Mladi Eko-reporteri. Najzapaženiji radovi sa YRE nacionalnih takmičenja bili su prikazani u holu EU info centra tokom trajanja kampanje.

Predavanje „Obrazovanje za održivost“ u EU info centru

U septembru 2016. godine napisan je i poslat projekat za Australijsku ambasadu za program Mladi Eko-reporteri. U novembru 2016. napisan je zahtev za sponzorstvo Coca-Cola HBC. Krajem 2016. godine Aleksandra Mladenović, izvršna direktorka AOR, započela je komunikaciju sa Jelenom Kiš iz Recan fondacije za reciklažu limenki za piće oko podrške sprovođenja programa Mladi Eko-reporteri u Srbiji.

U decembru 2016. otvorena je nova kategorija u okviru programa – **kategorija međunarodne saradnje** koja se sprovodi u okviru 3 preporučene teme/cilja od 17 UN ciljeva održivog razvoja (SDGs). Adaptirani su i prevedeni kriterijumi za sprovođenje ove kategorije i poslat je poziv školama. Rad se prijavljuje direktno internacionalnom žiriju u formi članka (do 1000 reči) i rad mora da

predstavlja kolaboraciju između 2 zemlje. Jedna srednja škola iz Srbije je pokazala interesovanje da se priključi novoj kategoriji. Ova kategorija je još uvek u pilot fazi i namenjena je učenicima srednjih škola u zemljama u kojima se sprovodi program.

Plava zastava

Nacionalni koordinator programa – Aleksandra Mladenović

Program Plava zastava u Srbiji aktivan je od 2012. godine. S obzirom na stroge kriterijume i pravila, a imajući u vidu da u Srbiji trenutno ne postoje uslovi za dalji razvoj programa (za plaže mora postojati najmanje 20 uzoraka vode kvaliteta propisanog Plavom zastavom, za marine mora postojati sistem za sakupljanje otpadnih voda, ili prečišćavanje), jedina prijava pristigla je od Ade Ciganlije, kupališta koje je aktivno u programu od samog početka. Sastanak nacionalnog žirija za program Plava zastava održan je u prostorijama Turističke organizacije Srbije, 26. januara 2016. godine. Svrha sastanka je, prema pravilima ovog međunarodnog programa, da se evaluiraju pristigle prijave plaža i marina koje se kandiduju za Plavu zastavu u tekućoj godini. Članovi nacionalnog žirija su predstavnici ministarstva nadležnog za životnu sredinu, ministarstva turizma, organizacija civilnog društva, predstavnici lokalne zajednice, predstavnici spasilaca, eksperti iz oblasti obrazovanja, eksperti koji se bave nautikom. Na sastanku je dogovoreno i da se program proširi na marine, predlog je da se stupi u kontakt sa marinom u Apatinu i razmotre mogućnosti uključivanja u program, kao i da se razmotre mogućnosti uključivanja drugih postojećih plaza u Srbiji u program Plava zastava.

Odluka nacionalnog žirija dodatno je verifikovana od strane međunarodnog žirija za Plavu zastavu na sastanku u Kopenhagenu, 9. aprila 2016. godine. Plaža "Savsko jezero", popularna Ada Ciganlija, je 2016. godine dobila Plavu zastavu uslovno, jer tokom sezone 2015. godine nije bilo redovno uzorkovanje i praćenje kvaliteta vode za kupanje.

Plava zastava je podignuta 10. juna 2016. godine, uz prisustvo predstavnika Nacionalnog operatera programa Plava zastava, Grada Beograda i JP "Ada Ciganlija". Posebnim dopisom JP "Ada Ciganlija" i Sekretarijat za zaštitu životne sredine Grada Beograda obavezali su se da će tokom 2016. uzorkovanje vode i praćenje kvaliteta biti redovno. Ambasadori održivog razvoja i životne sredine su pomogli JP "Ada Ciganlija" da unaprede postojeću Info-tablu Plave zastave, u skladu sa međunarodnim kriterijumima programa.

Zeleni ključ

Nacionalni koordinator programa – Filip Jovanović, asistent koordinatorica – Aleksandra Mladenović

Od januara 2016. godine još jedan hotel se priključio programu Zeleni ključ u Srbiji. To je IN hotel iz Beograda, koji je poslao prijavu, organizovana je nadzorna poseta i s obzirom da su svi kriterijumi bili ispunjeni, dodeljen je Zeleni ključ, na svečanosti održanoj u hotelu. Tokom godine IN hotel je redovno izveštavao o svojim aktivnostima, Ambasadori održivog razvoja i životne sredine kao nacionalni operater programa su izveštavali medijski o napretku ovog hotela u programu.

Drugi hotel koje je u programu od 2015. godine, Radisson Blu Old Mill, obnovio je Zeleni ključ za 2016. godinu u januaru, nakon nadzorne posete i provere ispunjenja kriterijuma Zelenog ključa, od strane nacionalnog operatera programa.

Promocija ovog programa realizovana je u okviru manifestacije Serbian Visions - multikongresu koji je obuhvatio više tema: ljudska prava, ekonomiju, obrazovanje, kulturu, zdravlje, zaštitu životne sredine, EU integracije, bezbednost, inovacije, kao i druge segmente koji čine viziju za bolju budućnost Srbije. Ambasadori održivog razvoja i životne sredine su po drugi put učestvovali na ovoj manifestaciji 27. novembra 2016. godine, sa ciljem da skrenemo pažnju pre svega privrednih subjekata i donosilaca odluka o mogućnostima eko-sertifikacije u turizmu, uzimajući u obzir da je to grana koja se sve više razvija u Srbiji i svetu i koja postaje sa jedne strane nosilac napretka društva, a sa druge strane veliki korisnik prirodnih resursa, energije, prostora i životne sredine. Predavanju je prisustvovalo dvadesetak učesnika, između ostalih predstavnika Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine, Vojvodinavode, ali i studenata kojima je ova tema poslužila za izradu diplomskih i master radova. Gost tribine bio je Krsta Pašković, predstavnik udruženja Dunavski propeler, koji je predstavio potencijale nautičkog turizma u Srbiji, na žalost nedovoljno promovisanog.

Godišnji sastanak operatera programa Zeleni ključ (GK NOM) održan je u aprilu 2016. godine u Kopenhagenu, u prostorijama FEE, uz prisustvo pedesetak predstavnika zemalja koje realizuju ovaj program. Ovom sastanku je prisustvovala Aleksandra Mladenović, asistent nacionalnog koordinatorica programa Zeleni ključ.

PROJEKAT ENV.NET

(Razvoj ENV.net na zapadnom Balkanu i u Turskoj: unapređivanje uticaja stanovništva na proces reformi u sektoru životne sredine kao podrška približavanja Evropskoj uniji)

Rukovodilac projekta – dr Nataša Žugić Drakulić, asistent – Filip Jovanović

Projekat Env.Net postavljen je na iskustvu EU finasiranog projekta Environment Forum (<http://www.envforum.eu/doku.php>) i imao je cilj postizanje veće opredeljenosti za reforme u sektoru životne sredine kao podrške približavanja Evropskoj uniji, kroz analizu, monitoring i popularizaciju. Ovaj projekat predstavlja podršku za proces pristupanja EU. Nakon četiri godine realizacije, projekat je tokom 2016. godine ušao u poslednju fazu, tokom koje su realizovane sledeće aktivnosti:

ENV.net partnerstvo i sastanci FPA

Sastanci ENV.net partnera i FPA fazni sastanak za drugu fazu projekta održani su 25-28. januara, 2016. godine, u Briselu, Belgija. Sastanci ENV.net partnera i Regionalna konferencija "O ekološkim izazovima, proširenju EU i učešću javnosti - uloga medija na zagovaranje pitanja iz oblasti zaštite životne sredine" održani su 20-22. oktobra, 2016. u Strugi, BJRM. 10-11 novembra, 2016, u Skoplju, BJRM održana je Završna konferencija FPA projekata.

Monitoring odabranih tema nacionalnog zakonodavstva u oblasti zaštite životne sredine u pogledu usklađivanja sa pravnim tekovinama EU

Ambasadori održivog razvoja i životne sredine (AOR) prati zakonodavstvo životne sredine u Srbiji u odabranim temama: horizontalno zakonodavstvo, upravljanje vodama, upravljanje otpadom i klimatske promene.

Razvoj strategije zajedničkog modela ENV.net komunikacije

Stanovništvo je informisano o rezultatima monitoringa odabranih tema zakonodavstava iz oblasti zaštite životne sredine putem nacionalnih sastanaka, interaktivne platforme, ENV.net sajta, društvenih mreža i slanjem mesečnog i dvomesečnog biltena. Teme dvomesečnih biltena su bile:

- COP21: Nova obaveza za Srbiju, 31. januar 2016.
- Nove Izmene i dopune Zakona o zaštiti životne sredine, Zakona o upravljanju otpadom i Zakona o zaštiti prirode, 31. mart, 2016.
- Doprinos OCD Izveštaju o napretku Srbije za 2016. godinu, 31. maj 2016.
- Izveštaj o napretku Srbije za 2016. godinu, 30. novembar 2016.

Priprema zajedničke pozicije ENV.net-a po ključnim temama iz oblasti životne sredine i aktivan doprinos izradi Izveštaja o napretku

AOR je pripremio poglavlje na temu: "Promena politika o klimatskim promenama u Srbiji" za ENV.net publikaciju pod nazivom "Efekti suočavanja sa klimatskim promenama na zapadnom Balkanu i u Turskoj".

Organizovanje socijalnih događaja za podizanja svesti i uključivanje stanovništva tokom međunarodnih dana zaštite životne sredine

Socijalni događaj organizovan je povodom **Svetskog dana zaštite životne sredine** 4. juna 2016. godine u Gornjem Milanovcu, Srbija od strane ENV.net tima iz Srbije. Oko 70 učesnika iz prisustvovalo ovom događaju.

Okrugli stolovi / konferencije organizovane u cilju bolje saradnje između predstavnika OCD i lokalne / nacionalne vlasti

EnE16 / ENV.net regionalna Konferencija pod temom: "**Klimatske promene i održivo korišćenje prirodnih resursa**" je održana 6. juna, 2016. u organizaciji Ambasadora održivog razvoja i životne sredine i Privredne komore Srbije, Terazije 23, Beograd. Oko 170 učesnika je prisustvovalo ovom događaju. Glavni zaključak konferencije je bio da pristupanje Evropskoj uniji postaje značajan prioritet za Srbiju, tako da će poglavlje koje se odnosi na životnu sredinu i klimatske promene (Poglavlje 27) biti sve važnije za proces približavanja Srbije Evropskoj uniji.

Finansijska podrška lokalnim organizacijama za podršku aktivnosti vezano za podizanja svesti stanovništva, organizovanje okruglih stolova sa drugim organizacijama civilnog društva i predstavnicima nacionalnih / lokalnih vlasti

Aprila 2016. godine, organizacija SFERA je završila četvoromesečni pod-projekat pod nazivom Green Web-Akcija za održivi razvoj. Završna radionica bila je održana 10. marta 2016. godine u UNS, Beograd.

Organizacija jednog treninga o upravljanju projektima, monitoringu i zagovaranju u procesu približavanja Evropskoj uniji

Trening pod nazivom: "**Učešće OCD u procesu pristupanja Evropskoj uniji**", organizovan je 8. aprila, 2016. godine u hotelu Majestic, Beograd. Bilo je prisutno oko 25 učesnika. Glavni zaključci treninga su da životna sredina nije prioritet za Republiku Srbiju i da se zato organizacije civilnog društva koje se bave zaštitom životne sredine suočavaju sa problemom pribavljanja sredstava za svoje aktivnosti. Zaključeno je i da se jače civilno društvo može postići kroz intenzivnije razmene mišljenja i inicijativa (na primer, inicijativa koje se odnosi na implementaciju post-skrining dokumenata). Obrazac za evaluaciju je korišćen za procenu uspešnosti treninga.

Konferencija EnE16

Rukovodilac Konferencije – Dunja Savić

Dvanaesta regionalna Konferencija "Životna sredina ka Evropi – EnE16-ENV.net" održana je 6. juna 2016. godine u Beogradu (Srbija) i bila je posvećena temi **klimatske promene i održivo korišćenje prirodnih resursa**. Tradicionalno, Konferenciju su organizovali Ambasadori održivog razvoja i životne sredine u saradnji sa Privrednom komorom Srbije. Kao što je navedeno u odeljku o Env.Net projektu, Konferencija je bila zvaničan događaj kojim UNEP obeležava Svetski dan životne sredine u Srbiji i održavana je pod pokroviteljstvom EU, a kroz realizaciju projekta: "Razvoj ENV.net na zapadnom Balkanu i u Turskoj: unapređivanje uticaja stanovništva na proces reformi u sektoru životne sredine kao podrška približavanja Evropskoj uniji." EnE16-ENV-net je otpočela uvodnim izlaganjima Nermine Ljubovic, izvršne direktorke Privredne komore Srbije, Stanojle Mandić, zamenice poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti Republike Srbije, doc. dr Mirjane Drenovak Ivanović sa Pravnog fakulteta, Univerziteta u Beogradu i članice Pregovaračkog tima za vođenje pregovora o pristupanju Republike Srbije Evropskoj uniji Vlade Republike Srbije zadužene za određene sektore poglavlja 27 i prof. dr Anđelke Mihajlov, Ambasadorke održivog razvoja i životne sredine i članice Pregovaračkog tima za vođenje pregovora o pristupanju Republike Srbije Evropskoj uniji Vlade Republike Srbije zadužene za određene sektore poglavlja 27. Konferenciji su prisustvovali predstavnici Vladinog i nevladinog sektora, internacionalne organizacije, naučne institucije i poslovne asocijacije. Učesnici konferencije (približno 170 registrovanih učesnika) su se složili da u Srbiji **ima odgovarajućih stručnjaka za oblasti životne sredine i klimatskih promena (sa iskustvom, ali i mladi stručnjaci – koji teško nalaze zaposlenje u struci)**. Kako je pristupanje EU značajan prioritet Srbije, **time će i poglavlje koje se odnosi na životnu sredinu i klimatske promene (Poglavlje 27) biti sve važnije u procesu usvajanja evropskih standarda. Struka i iskustvo treba da budu garant za "prava" rešenja na ovom putu (koji će po prvim procenama, u ovom sektoru, u našoj zemlji, trajati više desetina godina)**. Ova konferencija doprinosi unapređenju uticaja građana na proces reformi u sektoru životne sredine kao podrška približavanja Evropskoj uniji. Učešće javnosti u odlučivanju o pitanjima važnim za životnu sredinu jedan je od stubova održivosti rešenja.